

АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ПОЛЗИ ОТ ГОРСКАТА СЕРТИФИКАЦИЯ И ПРЕЧКИТЕ ЗА ВЪВЕЖДАНЕТО ѝ

Емил Кичуков, Цветелина Симеонова-Заркин, Тодор Стоянов
Лесотехнически университет, София

Резюме

Горската сертификация играе важна роля за подпомагането и осигуряването на устойчиво управление на горите. Настоящата разработка има за цел да анализира икономическите ползи от горската сертификация. В тази връзка се прави анализ на същността и значението на горската сертификация. Анализират се финансовите ползи и разходи свързани със сертификацията по FSC. Проучване на основните ползи от сертификацията за българските потребители на сертификата FSC и тяхната степен на удовлетвореност.

Ключови думи: устойчиво управление, горско стопанство, горска сертификация, икономически анализ.

Key words: sustainable development, forestry, forest certification, economic analysis.

JEL: Q01, Q23.

Увод

Трите стълба на устойчивост (икономическа, социална и екологична) са основата, чрез която се подкрепя фундаменталната роля на горите, ефективното им използване, увеличаването на конкурентоспособността, стимулирането на заетостта и се засилва ролята на горското стопанство и на индустриите, основаващи се на горското стопанство в обществото по отношение на просперитета и здравето на гражданите. Горската сертификация играе важна роля за подпомагането и осигуряването на устойчиво управление на горите.

В същото време, търсенето на сертифицирани стоки оказва все по-голямо влияние върху европейския пазар на продукти от дървесина. На лице са ясни пазарни възможности за българските компании, способни да отговорят на новите потребителски изисквания. Горската сертификация изисква спазване на нормативната рамка на страната, което може да подпомогне контролната и регулативна роля на държавата. Същевременно, тя води до увеличаване на прозрачността и подобряване на управлението в сектора.

В България горската сертификация е доброволен инструмент, който се прилага чрез оценяване и валидиране на практики за управление на горите с помощта на набор от стандарти. Тя се извършва от независими, недържавни сертифициращи органи като на стопанисващия горската територия се издава сертификат. С този сертификат се удостоверява, че стопанисването на горските територии се осъществява по отговорен начин, балансиращ екологичните, икономическите и социалните ползи.

Горската сертификация е непрекъснат процес и осигурява непрекъснато подобряване в управлението на горите.

Потребителите на продукти от гората започват все по-често да търсят сертифицирани такива. В този смисъл горската сертификация се явява като пазарен механизъм за насърчаване на по-добро управление на горите. Тя дава възможност за продуктово диференциране на база намалено въздействие върху околната среда. В бъдеще можем да очакваме стабилно нарастващо търсене на продукти от устойчиво управлявани гори.

В тази връзка устойчивото управление ще подобри конкурентоспособността на сектора и ще създаде работни места, особено в селските райони и същевременно ще гарантира опазване на горите и осигуряване на екосистемните услуги.

Екологичните и социални ползи от устойчивото управление на горите са обект на многобройни научни разработки, докато икономическите параметри на горската сертификация остават слабо изследвани.

Настоящата разработка има за цел да анализира икономическите ползи от горската сертификация. В тази връзка са поставени следните основни задачи:

- анализ на същността и значението на горската сертификация;
- анализ на финансовите ползи и разходи свързани със сертификацията по FSC;
- проучване на основните ползи от сертификацията за българските потребители на сертификата FSC и тяхната степен на удовлетвореност.

Използваната методика включва: проучване на научна литература, анализ на вторични данни, сравнителен анализ и устно проучване с анкетни карти на сертифицираните горски стопанства.

Горската сертификация като инструмент за устойчиво управление на горите

Устойчиво е управлението и ползването на горите, което се прилага по начин и в степен поддържащи тяхното биологично разнообразие, продуктивност, възобновителен капацитет, жизнениост и потенциала им да изпълняват сега и в бъдеще съответните екологични, икономически и социални функции на локално, национално и глобално ниво и което не нанася вреди на други екосистеми (Forest Europe, 1993).

Устойчивото управление на горите е в основата на националната ни стратегия за развитие на горския сектор в страната за периода 2013–2020 г. В нея се поставят три стратегически цели в средносрочен план:

- Осигуряване на устойчиво развитие на горския сектор чрез постигане на оптимален баланс между екологичната функция на горите и тяхната способност дългосрочно да предоставят материални ползи и услуги;
- Засилване на ролята на горите за осигуряване на икономически растеж на страната и по-равномерно (балансирано) териториално социално-икономическо развитие;
- Увеличаване на приноса на горския сектор в зелената икономика.
- Горската сертификация има важна роля за постигането на устойчиво управление на българските гори. В Закона за горите тя се определя като непрекъснат процес, който осигурява:
  - надеждна и независима проверка от трето лице на дейностите по стопанисване на горските територии и проследяване на продукцията от горите;
  - съответствие с международните норми за сертификационна акредитация и разработване на стандарти;
  - прилагане на световно утвърдените принципи за баланс между икономическите, екологичните и социалните измерения в управлението на горите;
  - равнопоставеност по значение и участие на заинтересованите страни в създаването на стандартите;
  - постигане на баланс в интересите на заинтересованите от стопанисването на горските територии страни;
  - избягване на ненужни пречки при търговията с продукти от гората;
  - ползването на обективни и измерими приложими стандарти, адаптирани към местните условия;

- недопускане конфликт на интереси в сертификационния процес от страна на участниците;
- прозрачност при вземане на решения и задължителни консултации със заинтересованите страни в процеса на сертифициране;
- осъществяване на непрекъснато подобрене в управлението на горите;
- достъпност за всички желаещи да прилагат системата и ефективност на разходите за всички страни в процеса на сертификация.

В България към момента се предлагат две системи за горска сертификация FSC и PEFC.

PEFC (Пан европейски рамков сертификат) е най-голямата в света система за горска сертификация и предпочитана от малките собственици на гори. Тя включва рамковите показатели, разработени въз основа на международно признати, текущи и дългосрочни междуправителствени спогодби и насоки, за насърчаване на устойчивото управление на горите.

Рамковите критерии редовно се преразглеждат съвместно от множество заинтересовани страни, включващи участници в световен мащаб от страна на гражданското общество, бизнеса, правителствата, профсъюзни и научноизследователски институции. По този начин се вземат под внимание новите научни познания, обществените промени и очаквания, както и най-добри практики.

Основните отличителни характеристики на PEFC са:

- Базирана на междуправителствени споразумения и международно признати процеси
- Степен на участие на заинтересованите страни еднакво високо за всички стандарти
- Поддържа най-високо ниво на стандартите за устойчиво управление на горите, без допускане на изключения.

Чрез своите механизми за групово и регионално сертифициране, PEFC подкрепя малките собственици на гори да диференцират своите продукти на пазара и чрез своето успешно развитие да допринасят трайно за развитието на селските райони.

Днес PEFC включва 41 национални членове и 37 системи за сертифициране. Около две трети от всички сертифицирани гори в света са сертифицирани по PEFC.

Към момента 750 000 броя семейства и 17 787 обществени организации и структури (общински и държавни) са сертифицирани по системата на PEFC.

В Таблица 1 са показани PEFC сертифицираните площи по страни в Европа.

Таблица 1. PEFC сертифицирани горски площи по страни в Европа

Държава	Сертифицирани гори, ха	СоС, сертификати, брой
Австрия	2 936 144	456
Беларус	8 818 500	41
Белгия	298 500	294
Босна и Херцеговина	-	3
Великобритания	1 351 505	1 127
Германия	7 321 376	1 639
България	-	4
Дания	257 777	86
Естония	1 028 712	40
Ирландия	376 108	41
Испания	1 890 706	786
Италия	824 863	715
Латвия	1 683 604	38
Литва	-	8
Люксембург	32 859	16
Норвегия	9 142 702	61
Полша	7 277 704	152
Португалия	255 335	96
Румъния	-	22
Русия	-	15
Словакия	1 251 266	60
Словения	31 220	31
Турция	-	17
Унгария	-	15
Финландия	17 582 892	206
Франция	8 034 570	2 045
Холандия	-	467
Чехия	1 771 299	185
Швейцария	224 887	61
Швеция	11 354 853	212
ОБЩО	83 747 382	8 919

Източник: <http://www.pefc.org/>

През 2010 г. е учредена НПО „PEFC – България” – Национален ръководен орган за прилагане на Пан европейските принципи и критерии за устойчиво стопанисване на горите в България. Въпреки техните усилия интересът към сертификата в страната ни остава ограничен. Както се вижда и от гореизложената таблица, на национално ниво към момента има само 4 компании сертифицирани по PEFC за проследяване на продукцията.

Другата система за горска сертификация, предлагана в страната ни – FSC е значително по-популярна. Тя е първата световна независима система за горска сертификация. Възниква в началото на 90-те години на XX век в отговор на обществената загриженост и интерес към световните проблеми свързани с обезлесяването.

Разработена е от неправителствената организация Forest Stewardship Council (FSC – Съвет за стопанисване на горите). FSC е организация с членство и структура на управление, зачитаща баланса между екологични, социални и икономически интереси.

FSC обвързва своята работа с постигането на пет основни цели:

- Постигане на напредък в световен мащаб за отговорно управление на горите.
- Осигуряване на равнопоставен достъп до ползите от FSC.

- Да се гарантира целостта, достоверността и прозрачността на системата на FSC.
- Създаване на бизнес стойност за продукти от FSC сертифицирани гори.
- Укрепване на глобалната мрежа за постигане на цели от 1 до 4

FSC разработва система за горска сертификация, която е призната, както от пазара, така и от неправителствените организации. Приетите от нея принципи и критерии за устойчиво стопанисване на горите включват опазване на околната среда, съхраняването на биоразнообразието и зачитане правата на местното население.

FSC има за цел да осигури и насърчи икономически изгодно стопанисване на горите, при спазване на социалните стандарти и правата на местното население, като същевременно се опазва и околната среда. В сравнение с останалите стандарти само FSC:

- Не допуска превръщането на естествени гори в други хабитати;
- Забранява използването на силно опасни пестициди;
- Забранява отглеждането на генетично модифицирани организми (ГМО);
- Зачита правата на коренното/местното население;

- Контролира притежателите на сертификати поне веднъж годишно дали спазват изискванията на стандарта и в противен случай отнема сертификата.

В момента системата FSC се прилага в 81 държави на 5 континента. Сертифицираните в света гори по системата на FSC възлизат над 187 милиона хектара

Сертификацията по FSC е най-разпространена в Европа и Северна Америка (Таблица 2). Над 45% от всички сертифицирани гори по света

се намират в Европа, а още около 35% – в Северна Америка. В Япония почти всички продукти от дървесина, които се търгуват в страната, са сертифицирани. С бързи темпове се развива сертификацията на горите и в регионите по света, които са големи доставчици на дървесина като Русия и много страни от Латинска Америка. Това е така, защото повечето западно европейски държави и САЩ изискват сертификат за продуктите от дървесина и хартия, гарантиращ произхода им от устойчиво управлявани гори.

Таблица 2. FSC сертифицирани горски площи по региони

Континент	Сертифицирани гори		Брой сертификати
	ха	%	
Северна Америка	67 080 453	35,83%	243
Централна и Южна Америка	12 958 906	6,92%	250
Европа	88 945 470	47,52%	589
Африка	7 421 322	3,96%	51
Азия	8 090 136	4,33%	207
Океания	2 675 755	1,44%	39
ОБЩО	187 172 041	100%	1379

Източник: <http://info.fsc.org>

Най-голямата част от сертифицирани по FSC гори в Европа са в Русия – 46%, следвана от Швеция – 14% и Беларус с 8%. България със своите 807 928ха заема 0,91% от сертифицираната площ на Европа.

Световният фонд за дивата природа (WWF) е организацията, която направлява и подпомага FSC в България.

И двете разгледани системи за горска сертификация PEFC и FSC имат два компонента:

- FM (Forest Management) – Управление на гори – признаване на практиките за устойчиво стопанисване на гори;
- CoC (Chain of custody) - Проследяване на продукцията – признаване на продуктите от сертифицирана дървесина чрез проследяване на пътя на дървесината от гората през всички фази на преработване до крайния продукт, който се предлага на пазара.

Развитие на горската сертификация в България

България е сред държавите с най-много гори в Европа. Горският сектор управлява, стопанисва и ползва ресурсите на над 1/3 от територията на страната. Само около 4% от тях са запази като „девствени гори“, неповлияни от човешка дейност.

Горите имат основна роля за предотвратяване на ерозията и опазване на водните ресурси. Те са убежище за популациите на 43 световно застрашени вида животни и растения. И не на последно място са място за отдих и туризъм и предоставят икономически и социални ползи за хората.

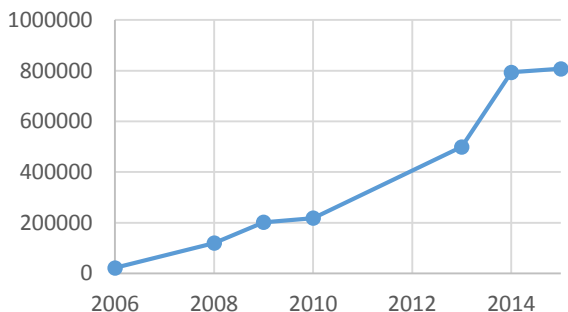
Със закона за горите се дава възможност и се стимулира въвеждането на горската сертификация като гаранция за добро и отговорно управление на горите. Тя е съвременен, прозрачен и доброволен инструмент, наложен от пазара за балансирано удовлетворяване на икономическите, екологичните и социалните интереси на обществото.

Към момента Пан европейската система за горска сертификация – PEFC не е намерила приложение в страната ни в областта на устойчивото управление на горите. По нея са регистрирани само 4 компании за проследяване на продукцията.

По системата за устойчиво управление на горите FSC към м. март 2016 г. в България са сертифицирани 19 горски стопанства. Има 807 833, 80 ха сертифицирани горски територии, което представляват 19% от всички горски територии.

Броят на сертифицираните фирми FSC за проследяване на продукцията бързо расте през последните няколко години. Към момента (март, 2016 г.) има 117 сертифицирани компании в България. Както може да се види на фиг. 7 интересът към сертификата започва да расте значително от 2013 г. на сам. През 2015 г. се сертифицирани най-много фирми – 55, което представлява 47% от всички сертифицирани. Тази тенденция се очаква да се запази и за 2016 г.

Територия в ha

Фиг. 1. Развитие на FSC сертификацията по горски територии

На фиг. 1 е показано развитието на FSC сертификацията през годините. Първите два сертификата са получени през 2006 г. Както може да се види и от графиката, интересът към сертификацията расте през последните години.

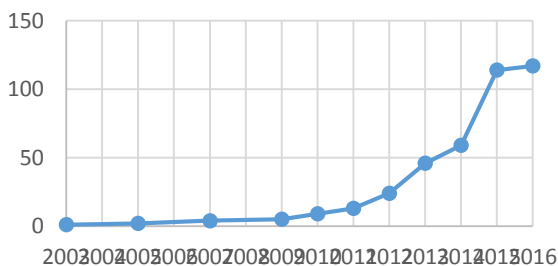
Разпределение на FSC сертифицираните територии по вид собственост

Фиг. 2. Разпределение на сертифицираните по FSC територии по вид собственост

На фиг. 2 е показано разпределението на сертифицираните територии по FSC по вид собственост. Както се вижда от графиката 98% от сертифицираните територии са държавни. В тази връзка горската сертификация до голяма степен може да се определи като държавна политика.

Брой компании

Фиг. 3. Развитие на броя на сертифицираните по FSC за проследяване на продукцията фирми

Броят на сертифицираните фирми FSC за проследяване на продукцията бързо расте през

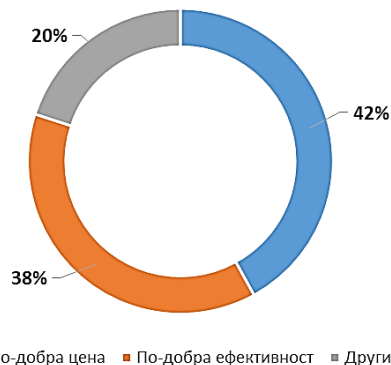
последните няколко години. Към момента (март, 2016 г.) има 117 сертифицирани компании в България. Както може да се види на фиг. 7 интересът към сертификата започва да расте значително от 2013 г. на сам. През 2015 г. се сертифицирани най-много фирми – 55, което представлява 47% от всички сертифицирани. Тази тенденция се очаква да се запази и за 2016 г.

Финансови ползи и разходи от сертификацията по FSC

Икономическите ползи от приложението на системата за горска сертификация са слабо изследвани. Световният фонд за дивата природа (WWF) прави едно от малкото проучвания в тази област. Изследването обхваща 11 горски стопанства в 7 държави от 4 континента. Резултатите показват, че средните годишни приходи от сертифицирането по системата на FSC възлизат на 6,03 USD за m³ и са с 1,8 USD по-високи от средните разходи. Тези резултати варират силно, обаче, в различните стопанства.

На фиг. 4 са показани основните източници на приходи от сертификацията.

Финансови ползи от сертификацията на m³

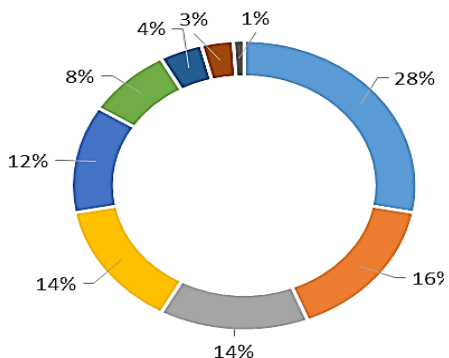

Източник: World Wide Fund for Nature, Profitability and Sustainability in Responsible Forestry, 2015

Фиг. 4. Финансови ползи от сертификацията по FSC на m³

Завишените цени са основен източник на добавена стойност за тропическите и малките и средни стопанства. Друг основен източник на приходи са подобренията ефективност на работа. Останалите ползи силно се различават в отделните стопанства и включват намалени данъци и такси, субсидии и др. В допълнение са отчетени нефинансови ползи като задържане на ключови клиенти и пазари, по-малко инциденти, подобрен морал на служителите, по-пълно отговаряне на законовите изисквания и подобрени връзки с обществеността.

Първоначални разходи за FSC на т

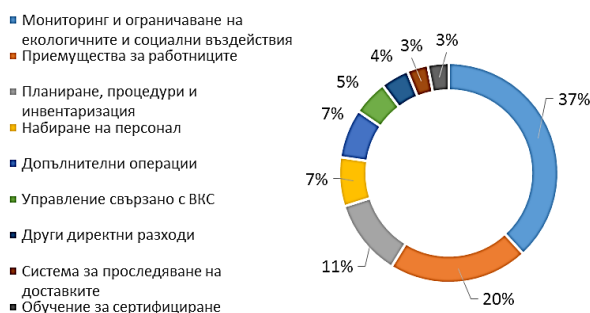
- Планиране, процедури, ревизия
- Първоначален одит
- Оценка на екологичните и социални въздействия
- Предварителен одит
- Оборудване за безопасност
- Обучение
- Други директни разходи

Източник: World Wide Fund for Nature, Profitability and Sustainability in Responsible Forestry, 2015

Фиг. 5. Първоначални разходи за сертифициране по FSC на м³

На фиг. 5 може да се види как отделните видове разходи участват в общите разходи за сертифициране. Първоначалните разходи за въвеждане на сертификата FSC са оценени на 3,74 USD за м³. Повечето от тези разходи са косвени, свързани с работния процес. Както се вижда от графиката най-голям дял в общите разходи заемат планирането, разработването на процедурите и подготовката за въвеждане на сертификата. Разходите са значително по-високи и процедурата по сертифициране е значително по-дълга в тропическите страни. Размерът на стопанството е установено да оказва влияние.

Разходи за поддържане на FSC на м³

Източник: World Wide Fund for Nature, Profitability and Sustainability in Responsible Forestry, 2015

Фиг. 5. Разходи за поддържане на сертификата FSC на м³

На фиг. 6 са представени разходите за поддържане на сертификата FSC. Годишните разходи възлизат на 3,71 USD за м³. С най-голям процент (37%) в тези разходи участват разходите за мониторинг и ограничаване на екологичните и социални въздействия. Значителна част от разходите се изразходват за работниците под формата на бонуси, образование и здравеопазване.

Загубата от пропуснати ползи от горите с висока консервационна стойност възлизат средно на 0,53 USD за м³ сертифицирана продукция.

Проучването показва, че най-печелившо е сертифицирането по FSC за малките и средни производители на дървесина. Те успяват да генерират значителна финансова печалба. При големите стопанства се наблюдават малки загуби. Средната възвращаемост на инвестицията по сертифициране по FSC е 6 години.

Направените изводи могат да подпомогнат взимането на инвестиционни решения от горските стопанства за сертифициране по FSC. Към момента за нашата страна не е правен подобен икономически анализ.

Ползи от въвеждане на сертификацията по FSC в България

Направено е авторско проучване сред 15 (79% от всички) сертифицирани по FSC горски стопанства. Основна цел на проучването е да се установят основните ползи от сертификацията за нейните потребители и тяхната степен на удовлетвореност.

87% от интервюираните стопанства са удовлетворени от резултатите, които им носи сертификацията. Останалите 13% оценяват сертификацията като безсмислена и смятат, че първоначалните разходи по придобиване на сертификата не могат да бъдат възвърнати.

В Таблица 3 са представени основните резултати от интервютата и съответните ползи за потребителите на FSC сертификацията в България.

Таблица 3: Ползи от FSC сертификацията

Достъп до нови пазари	47%
Нови клиенти	60%
Повишаване на продажбите сред настоящите клиенти	40%
Подобряване на репутацията и статута на фирмата	87%
По-високи цени (добавка към цената)	20%
Удовлетворение сред работниците и заинтересованите страни	60%
Запазване пазарния дял на ограничания пазар	73%

Достъпът до нови пазари е ключова директна финансова полза от сертификацията. Едва 47% от сертифицираните горски стопанства в България разпознават тази полза. Сертификацията води до нови клиенти за 60% от интервюираните компании. В 40% от изследваните случаи се наблюдава ръст в продажбите сред настоящите клиенти. Най-добре разпознаваната полза от сертификацията е повишаване на репутацията на стопанствата. 87% от взелите участие в проучването споделят, че усещат по-добро отношение от страна на обществото и партньорите. Сертификацията по FSC е дала възможност за повишаване на цените едва при 20% от стопанствата. 60% от интервюираните съобщават за повишена удовлетвореност при служителите. Останалите споделят, че са срещнали трудности при въвеждането на нови процедури сред заетите при тях лица. Сертификацията по FSC е осигурила стабилен пазарен дял при свивания на пазара за 73% от проучените стопанства.

Могат да се направят следните изводи, свързани с реализиране на сертифицираната дървесина:

- Сертификацията отличава предлаганата дървесина от ГС и ѝ дава конкурентно предимство пред тази, предлагана от несертифицирани стопанства.
- Основния пазар ще остане намиращите се в района дървообработващи и мебелни предприятия. Сертификацията, обаче, позволява навлизане на близки пазари, където има търсене и намалено предлагане на сертифицирана дървесина.
- Пазарните условия налагат сертифицираната дървесина да се предлага на цена близка до тази на несертифицираната.
- Сертифицирането подобрява връзките с общността като създава положителна репутация на стопанството и подобрява комуникацията с местното население.

Наред с високите първоначални разходи, една от основните пречки за по-широкото разпространение на горската сертификация е недостатъчно добре развитият пазар на сертифицирани продукти от дървесина.

По отношение на търсенето и предлагането на сертифицирани горски продукти се наблюдава следното в световен мащаб (Лазаров, 2007):

- Интересът и търсенето на сертифицирани горски продукти изостава от предлагането, тъй като информираността на крайните потребители по отношение на сертификацията е все още недостатъчно но търсенето на ниво бизнес потребители расте.
- Независимо, че формират относително малка част от пазара на горски продукти, сертифицираните горски продукти са разпознаваема стока.

- Само една малка част от потенциалното годишно предлагане на дървесина от сертифицирани гори действително се търгува като сертифицирани горски продукти. По-голямата част се продава без връзка със сертификационния ѝ статут от някаква точка на преработвателната верига нататък.

Някои европейски страни, големи производители на дървесина, като Полша и Австрия, са достигнали или са близко до достигането на пълно сертифицирано устойчиво управление на своите гори. Това означава, че цялата произведена от тях обла дървесина носи етикет на някоя от основните сертификационни системи. Поради честата липса на търсене от крайните потребители и липсата на инициатива от страна на производителите, основната част от тези продукти, обаче, са продавани като несертифицирани.

Заклучение

България е сред държавите с най-много гори в Европа. Те имат основна роля за предотвратяване на ерозията и опазване на водните ресурси, убежище са за популациите на световно застрашени животни и растения и са място за отдих и туризъм и предоставят икономически и социални ползи за хората.

Устойчивото управление на горите е в основата на националната ни стратегия за развитие на горския сектор в страната. Със закона за горите се дава възможност и се стимулира въвеждането на горската сертификация като гаранция за добро и отговорно управление на горите. Тя е съвременен, прозрачен и доброволен инструмент, наложен от пазара за балансирано удовлетворяване на икономическите, екологичните и социалните интереси на обществото.

В България към момента се предлагат две системи за горска сертификация FSC и PEFC. Към момента Пан европейската система за горска сертификация не е намерила приложение в страната ни в областта на устойчивото управление на горите като по нея са регистрирани само 4 компании за проследяване на продукцията.

Системата за горска сертификация FSC се развива динамично в страната ни и към момента 19% от всички горски територии в страната са сертифицирани. Броят на сертифицираните компании за проследяване на продукцията бързо расте през последните няколко години.

Едни от основните изводи, които могат да се направят на база направения анализ са:

- Горската сертификация намира все още ограничено приложение в страната
- Необходими са по-задълбочени проучвания за реалните икономически ползи от сертификацията за България
- Въпреки недостатъчно добре развитият пазар на сертифицирани продукт от дървесина, има тенденция на увеличение

на търсенето на сертифицирана дървесина

- Необходимо е разработването на маркетингови стратегии за предлагане на сертифицираните продукти

Според изследване на WWF средните годишни приходи от сертифицирането по системата на FSC възлизат на 6,03 USD за m³ и са с 1,8 USD по-високи от средните разходи. Тези резултати варират силно, обаче, в различните стопанства. Проучването показва, че най-печелившо е сертифицирането по FSC за малките и средни производители на дървесина. Те успяват да генерират значителна финансова печалба. При големите стопанства се наблюдават малки загуби. Средната възвращаемост на инвестицията по сертифициране по FSC е 6 години.

Най-добре разпознаваната полза от сертификацията в страната ни е повишаване на положителната репутацията на стопанствата. Друга добре разпознавана полза сред българските потребители е осигуряването на стабилен пазарен дял при свивания на пазара.

Литература

1. Лазаров, Ст. (2007). *Преглед на съществуващите пазари на сертифицирана дървесина и определяне на бариерите за достъп до тях – доклад от проучване*, С.

2. Милев, Ап. (2000). *Горската сертификация: инструмент за устойчиво стопанисване на горите*, Българо-швейцарски проект „Природосъобразно и устойчиво стопанисване на горите”, С., с. 10.
3. Стипцов, В. (2012). *Защо и как да се сертифицираме*, С.
4. Изпълнителна агенция по горите. *Стратегическия план за развитие на горския сектор 2014–2023* г. www.iag.bg/data/docs/strategicheski_plan_za_razvitiie_na_gsektor.pdf.
5. http://ec.europa.eu/agriculture/forest/index_en.htm.
6. http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:21b27c38-21fb-11e3-8d1c-01aa75ed71a1.0022.01/DOC_1&format=PDF.
7. Forest Stewardship Council. *Direct benefits, Market Potential of FSC Products. Coming From Smallholder Forestry Operations in Europe*, 2010. http://www.cefcoproject.org/fileadmin/cefco/pdf/6-Analysis_of_market_demand_of_FSC_products-EN.pdf.
8. <http://info.fsc.org>.
9. www.pefc.org.
10. World Wide Fund for Nature, *Profitability and Sustainability in Responsible Forestry*, 2015. http://assets.worldwildlife.org/publications/810/files/original/FINAL_Profitability_and_Sustainability_in_Responsible_Forestry_main_report.pdf?1438780746.
11. www.wwf.bg.

ANALYSIS OF FOREST CERTIFICATION BENEFITS AND BARRIERS

Emil Kitchoukov, Tsvetelina Simeonova-Zarkin, Todor Stoyanov
University of Forestry, Sofia, Bulgaria

Abstract

Growing out of a deepening awareness that the economy, society, and environment are deeply intertwined, the sustainable management fosters a resourcefulness, competitiveness and a culture of innovation. It supports the forestry's function to provide ecosystem services to the society. In this respect the forest certification plays an important role for supporting and ensuring sustainable forest management. The abstract makes a review of the main characteristics of the forest certification and drivers to FSC certification worldwide. It examines the benefits and costs associated with the FSC certification. An empirical research is made on the benefits of the FSC certificate in Bulgaria.